

5. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ.

ПРО ЗМІСТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПЕРСОНАЛОМ ВИПРАВНИХ КОЛОНІЙ

Джу́жа О. М., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи

Колб І. О., кандидат юридичних наук, старший прокурор відділу прокуратури (м. Київ)

Як свідчить практика, є два основних напрямки, що застосовуються, у тому числі щодо персоналу у випраних колоній, при вивченні осіб у межах оперативно-розшукового запобігання злочинам, а саме:

– перший напрямок – вивчення осіб, що представляють оперативний інтерес, з метою виявлення ознак (процесу) розвитку злочинної поведінки;

– другий напрямок – вивчення осіб, що знаходяться під оперативно-профілактичним спостереженням, з метою визначення ефективності та корегування заходів індивідуального запобігання злочинам [1, с. 589-591].

Реалізуючи заходи першого напрямку, оперативні підрозділи правоохоронних органів колоній мають можливість отримати, систематизувати, проаналізувати та використати найбільш повну інформацію про особу, що представляє оперативний інтерес, безпосередньо у середовищі, в якому функціонує цей об'єкт ОРД та профілактики. При цьому в даному випадку немає конкретного, чітко визначеного об'єкта, як зокрема при оперативній розробці, який вимагає цільового використання щодо нього негласного співробітника. Саме тому в такій ситуації тактично оправданими є ті прийоми, що спрямовані на те, щоб викликати обмін думками, міркуваннями,

знаннями про факти, які можуть розкрити особистісні цінності, відношення, погляди, т. ін. об'єкти профілактики, а також свідчити про його злочинний досвід і навіть конкретну злочинну діяльність персоналу колоній.

Разом з тим, якщо і не будуть встановлені конкретні факти, то зміст міркувань щодо злочинності, включаючи з боку персоналу виправних колоній, моральні оцінки, погляди на вибір засобів задоволення потреб цих осіб дозволяє судити про ціннісні орієнтації, плани на найближчу перспективу, інтереси особи, про допустимість чи недопустимість задоволення тих чи інших потреб злочинним шляхом. Більш того, у середовищі спілкування об'єкта оперативно-розшукового запобігання виявляються і такі досить значимі у структурі мотивації злочинної поведінки особистісні властивості, як цинізм, агресивність, зневажливе ставлення до інтересів інших осіб, жорстокість, ненависть до тих чи інших людей, ігнорування норм права й моралі [2, с. 136].

Проте на практиці виникає досить складна проблема щодо становлення таких ознак об'єкта оперативно-розшукового запобігання у виправних колоніях, враховуючи, що немає матеріалізованих наслідків його злочинної діяльності. На це питання дають відповідь науковці (зокрема, К.К. Горяїнов, В.С. Овчинський, Г.К. Синілов) [1, с. 590]. Мова йде про ті ознаки, що проявляються багато разів у розвитку злочинної поведінки особи, включаючи персонал виправних колоній. Зазначеними вченими ці ознаки систематизовані по частоті її повторюваності і, таким чином, по ступеню значущості у розвитку злочинної поведінки. При цьому отримані прогностичні оцінки для кожної з такої ознак та для їх різноманітних сполучень. А тому на практиці важливо лише програмувати завдання, що даються негласним співробітникам, орієнтуючи їх на конкретизацію інформації, яка отримується від них. Наприклад, виявити для якої цілі потрібні гроші; чому проявляється цікавість до певних об'єктів; встановити факти пошуку майбутніх жертв злочинів або пошуку одностудців (співучасника), що проявляють кримінальну

активність; уточнити весь набір моральних характеристик особи, які свідчать про дороговартість або злочинну орієнтацію.

Дещо простіше, як показує практика реалізації заходів оперативно-розшукового запобігання злочинам з боку персоналу виправних колоній вдається виявляти ознаки злочинної діяльності особи. Вони, зокрема, проявляються в:

а) обізнаності осіб, що представляють оперативний інтерес, про конкретні події злочинів; б) наявності предметів, які могли бути викрадені або отримані у результаті шахрайства та інших протиправних злочинних діянь; в) наявності знарядь вчинення злочинів, великих сум грошей; т. ін.; г) слідах на одязі або на тілі осіб, що попадають у поле зору негласних співробітників.

При цьому про злочинну діяльність особи можуть свідчити:

– її цікавість до дорого вартісних предметів;

– пошук каналів збуту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів;

– періоди запоїв та розбещеного способу життя особи на кошти, отримані незаконним шляхом; т. ін.

Результати вивчення осіб, що знаходяться під оперативно-запобігальним спостереженням (перший напрямок оперативно-розшукового запобігання злочинам, що вчиняються персоналом виправних колоній), реалізуються, як встановлено у ході даного дослідження, або через заходи загальної чи індивідуальної профілактики, або через заходи, що пов'язані із затриманням злочинців та притягненням їх до кримінальної відповідальності.

Другий напрямок зазначеного виду запобігання злочинам у виправних колоніях (пов'язаний з визначенням ефективності та корегуванням заходів профілактики) забезпечує взаємодію різних оперативних підрозділів (ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність») та робить предметним профілактичне втручання самих оперативних працівників, які використовують з цією метою допомогу негласних співробітників. При цьому корегування оперативно-розшукових і профілактичних засобів нерідко є необхідним у виправних колоніях, у зв'язку з тим, що зовнішні зміни у поведінці та способі життя особи, які

наступають під впливом дії зазначених засобів, не завжди відображають дійсну перебудову у свідомості об'єктів оперативно-розшукового запобігання злочинам. Зокрема, здійснення цих засобів обумовлює необхідність проникнення у внутрішній світ людини, отримання достовірної інформації про її істинне відношення до заходів дисциплінарного, адміністративного та іншого впливу, що здійснюється персоналом виправних колоній, до тих порад і рекомендацій профілактичної спрямованості, які він отримує від негласних співробітників.

Список використаних джерел:

1. Теория оперативно-розыскной деятельности : учебник / Под ред. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, Г. К. Синилова. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 832 с.

2. Кримінологічні та оперативно-розшукові засади запобігання злочинам і правопорушенням, що вчиняються персоналом виправних колоній : моногр. / [В. В. Коваленко, О. М. Джужа, О. Г. Колб та ін.] ; за заг. ред. В. В. Коваленка. – К. : Атіка – Н, 2011. – 368 с.

ПРО ДЕЯКІ ЕЛЕМЕНТИ КООРДИНАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ ЯК УЧАСНИКА КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧИХ ПРАВОВІДНОСИН

Дудко Є. В., прокурор відділу нагляду за додержанням законів органами СБУ, державної митної служби та державної прикордонної служби управління нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні прокуратури м. Києва

Як показують результати наукових досліджень [1, с. 285-301], в основі співробітництва органів і установ виконання покарань з іншими правоохоронними структурами, включаючи органи прокуратури, лежить напрацьована та зумовлена певними традиціями (стереотипами, суспільним досвідом тощо) практика, яку в науці називають взаємодією [2, с. 57]. При цьому взаємодія